

Promotor: prof dr. Antoon Vrints

Copromotor: dr. Torsten Feys

‘Faites vos jeux! Rien ne va plus!’ Het toezicht op vreemdelingen in het internationale gokcircuit van Oostende door de ogen van de *Sûreté Publique* (1870-1914).

Dit onderzoek richt zich op gokken, een populaire doch gecontesteerde activiteit die internationale bezoekers trok naar de Europese *seaside resorts* zoals Oostende tussen de jaren 1870 en 1914. Zowel de internationale mobiliteit gerelateerd aan gokken, als de controle van deze mobiliteit naar en van *seaside resorts* door nationale autoriteiten zijn onderbelicht gebleven in internationaal historisch onderzoek. Dit project onderzoekt het (on)officiële internationale gokcircuit in Oostende, een prominent *tourist resort* aan de Belgische Noordzeekust en analyseert hoe vreemdelingen in dit circuit gemonitord werden door de *Sûreté Publique* (S.P.), verantwoordelijk voor het controleren van alle buitenlanders in België en het uitwijzen van ongewenste vreemdelingen. Het eerste onderzoeksdoel van deze masterscriptie bestaat erin om het wettelijke en normatieve kader met betrekking tot gokken in België en de uitzonderingen voor *tourist resorts* tot aan de Eerste Wereldoorlog te schetsen. Daarnaast stelt deze masterscriptie de analyse van het de facto beleid van de S.P. met betrekking tot deze buitenlanders in de gokindustrie in Oostende als tweede onderzoeksdoel. Voor het wettelijk kader maakt deze thesis gebruik van juridische bronnen. Naast een reconstructie van de wetten en andere juridische regels die gokken in België reguleerden of criminaliseerden, was het ook van belang om te kijken naar de parlementaire discussies. Deze geven inzicht in het achterliggende discours en de heersende belangen en opinies van parlementairen die mee vorm gaven aan de wetgeving. Voor het beleid baseert deze analyse zich op de unieke archieven van de S.P. Deze zijn onderverdeeld in ‘algemene dossiers’ die algemene informatie over gokken in badplaatsen bevatten, en ‘individuele dossiers’ van immigranten, inclusief diegenen die actief waren in de gokindustrie van Oostende.

Het bronnenmateriaal laat zien dat er in het algemeen tussen ca. 1870 en 1914 een ambigue wetgeving ten aanzien van gokken bestond die veel ruimte liet voor interpretatie. Tot 1902 bleef de (straf)wetgeving vrij beperkt en bestond er slechts een verbod op publieke speelhuizen. De strengere Wet op het Spel uit 1902 beoogde een ruimer verbod op de exploitatie van kansspelen, maar schoot eveneens tekort door inconsistente implementatie en vaagheid. Deze wet was dan ook een resultaat van intens debatten in Kamer en Senaat vanaf 1890. Restrictionisten die gokken wilden afschaffen, haalden de bovenhand met behulp van een antivreemdelingendiscours tegenover meer ‘liberale’ pleitbezorgers voor uitzonderingen voor badplaatsen. Een duik in de praktijk via de vreemdelingendossiers toont aan dat deelnemers in het gokcircuit een zeer mobiele groep uitmaakten van toeristen, arbeidsmigranten en criminelen, vaak afkomstig uit Frankrijk, maar ook uit andere landen. Een beperkte selectie van individuele cases bevestigt dat de S.P. ondanks haar beperkte middelen toch een krachtig beleid kon voeren door een goed uitgebouwd monitoringsysteem met verschillende actoren. Vooral internationale samenwerking en informatie-uitwisseling met buitenlandse diensten blijkt ten aanzien van deze mobiele groep ‘gokkers’ het zwaarste door te wegen. Internationale samenwerking in die periode beperkte zich dus niet tot de strijd tegen anarchisme en politieke dissidenten, zoals vaak wordt aangenomen in de literatuur. Andere actoren zoals de lokale overheid van Oostende komen als een eerder onbetrouwbare partner naar voren, gezien berichten over corruptie en belangenvermenging met het gokmilieu. Hieruit blijkt het spanningsveld tussen economische en veiligheidsbelangen. Ook met de gerechtelijke instanties onderhield de S.P. een stroeve en soms gespannen samenwerking. Desondanks blijkt het monitoringsysteem veerkrachtig te zijn en werden gaten opgevuld door ad hoc actoren zoals klachten van burgers. De dossiers van de S.P. suggereren eveneens dat de dienst ondanks het beperkte wettelijk kader vanaf de jaren 1890 een strikter uitwijsbeleid instelde ten aanzien van gokkers in tegenstelling tot de jaren voordien. Volgens interne richtlijnen werd de harde lijn voortgezet na 1902, maar het lijkt erop dat Justitie ook actiever werd en dat er voor de S.P. dus minder ruimte om uit te wijzen overbleef. Veel vragen blijven echter.

In mijn huidige PhD-project (2024-28) aan het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) i.s.m. de Universiteit Antwerpen wil ik de mogelijkheden voor verder onderzoek (m.n. meer cases, nieuwe bronnen en perspectieven) uitwerken en een antwoord formuleren op deze vragen.